

MODERN PLAKÁT — MŰVÉSZI ÚJSÁGHIRDETÉS

írta: Dr. MIHÁLYFI ERNŐ

zelőtt az emberek többnyire gyalog jártak és ha nagyon sietős volt a dolguk — bérkocsiba ültek. Ma az embereknek mindig sietős a dolguk, mindig rohannak. Ma az emberek autón járnak.

Azelőtt megálltak egy plakát előtt, elnézegették sok aprólékos részletét s úgy állapították meg, hogy mit is dícsér. Ma az emberek autókön rohanva kapnak el a plakátokról egy-egy színfoltot, egy-egy szót. A legfontosabb szót, amit az ügyes gyáros jó plakátjai belepergőtűznek a szemébe.

Az élet tempója szédítően meggyorsult, az utca képe megváltozott, az emberek szeme, nézése átalakult, más ragadja meg, mint 20 évvel ezelőtt. Az utcán autók, autobuszok, új villamosok modern vonalai uralkodnak, stilizált vonalak, amelyek alkalmazkodnak a tempóhoz és kifejezik a rohanást. És átalakulnak a házak, amelyek töretlen síkok monumentális falaival építik az utcákat. (Nálunk sem maradhat már sokáig a neobarokk a legmodernebb stílus.)

És így született meg az új plakát. Ennek feladata, hogy túlharsogja ezt az új utcát, hogy megállítson ebben a rohanásban is. Bölcsőjéből nálunk is kezd már kikelni az új plakátstílus.

Egyelőre egy kezünk öt ujja is sok azoknak a művészeknek elsorolására, akik tudnak, mernek, akarnak modern, jó plakátot csinálni.

És két kezünk tíz ujján kényelmesen elszámoljuk azokat a gyárosokat és kereskedőket, akik már tudják, hogy plakátot csak igazi művésszel szabad csináltatni és hogy a művész, jobban tudja, mint ő, hogy milyen a jó plakát.

Mert a gyáros nagyszerűen érthet a szappangyártáshoz, a cipőgyártáshoz, a fogkrémgyártáshoz, a grammofón- és a pénztárcagyártáshoz, a kereskedő kitűnő szakember lehet a kalapeladás vagy a bundakereskedelem terén, de a művészi hatás-keltés titkait és törvényeit s ezzel együtt a hatásos agitáció feltételeit csak a vérbeli plakátművész ismeri.

És a gyárosnak vagy kereskedőnek nem szabad azt mondania, hogy jó, jó, szép, szép, de nem

ez kell az én közönségemnek. Mert annak a közönségnek — tudat alatt — sokkal fejlettebb és igényesebb az esztétikai érzéke, mint azt a gyáros gondolná. Ha nem is tudja, hogy miért, de bizony csak az igazán szép és jó tetszik neki, csak az kelt benne kellemes hatást, csak az igazán művészi ötlet vésődik be az emlékezetébe.

(Valaki erre azt mondta nekem, hogy ő nagyon jól emlékszik a legrosszabb pesti plakátra s elrettentő példának idézni is szokta. De »legrosszabb« plakát csak egy van s a mai nagy konkurenciában nem könnyű megszerezni ezt a dícsőséget, a jó plakát pedig valamennyi elérí hatását, felkelti az emberek figyelmét.)

*

Mindezt abból az alkalomból írjuk le, hogy az Est hirdetéstervező osztálya reklámművészeti kiállítást rendezett az Iparművészeti Múzeumban s azon bemutatta a modern magyar plakát- és újsághirdetéstűvészet eredményeit.

A kiállítás anyagát nagyrészt e sorok írója állította össze s így egészen illetékesen eláruhathatja, hogy bizony az összeállításnál szerepelt néhány egészen »destruktív« szempont is.

Igy például nagy súlyt helyeztünk arra, hogy bemutassunk a nagyközönségnek három-négy olyan plakátot, amelyek régebbi pályázatokon helyzetlenek maradtak. Egyet itt is reprodukálunk közülük. Bortnyik Sándor struccos állatkerti plakátja nem tetszett az állatkerti plakátpályázat zsűrijének s elfogadtak helyette két olyan tervet, amelyek sokkal erőlenebbek voltak ennél, de legalább nem voltak eredetiek s így szokatlanok sem.

Bortnyik plakátja a lehető legegyszerűbb eszközökkel fejez ki mindent s — mindent kifejez. Tömondatokban beszél, tökéletes művészi ökonomiával, de mindenki számára azonnal érthetően. Szenzációja lett volna a pesti utcának ez a plakát s az állatkert deficitjének esökkentését is elősegítette volna.

Ezenkívül még egynéhány ilyen »bukott« plakátot állítottunk ki. S azután Balogh Rudolf fotoplakátjait, amelyek a szomorúan eredménytelen idegenforgalmi plakátpályázatok jutalma-

zottjai helyett most kimennek külföldre, idehívni az idegeneket.

Ezeknek a bemutatása egy kis tüntetés akart lenni a plakátpályázatok zsüri-i ellen. Amelyek rendszerint a legkitünőbb emberekből vannak összeállítva s némelyik zsüriben még egy-két olyan ember is akad, aki a plakáthoz is ért, mégis mindig a legmegdöbbentőbben dilettáns szempontok szerint ítélnék s még nem volt rá eset, hogy egy-egy modernebb szellemű, tehát a mai utca életében egyedül érvényesülni tudó tervet észrevettek volna. Éppen ezért ma már ott tartunk, hogy legkitünőbb művészeink óvatosan elkerülnek minden pályázatot s azokon rendszerint már csak a második garnitúra vesz részt.

Fel kell frissíteni a zsüriket! A reklámművészet egészen különálló művészi terület s értéke külön tudomány. A képzőművészet legtiszteltebb szakértője lehet valaki s ennek még az abe-jét sem tudja.

A reklámművészeti kiállítás plakátrészét az a három név dominálta, amely ott áll a most született modern magyar plakát bölesőjénél: **B e r é n y R ó b e r t**, **B o r t n y i k S á n d o r**, **T á b o r J á n o s**.

Bortnyik tanítványával együtt vonult fel, ez volt fiatal iskolájának, a **M ű h e l y**-nek első nyilvános bemutatkozása. Eredményeik nagy-

szerűek. Legelső törvényük a tárgyilagos egyszerűség. Tiszta logika, dekoratív nagyvonalúság, a formák teljes leegyszerűsítése, színek és formák biztos harmóniája — ez együtt szuggesztíven uralkodik nemesak a kiállítóteremben, hanem az utcán is. S külön értékük néha az egészséges humor.

Betűik: a betűk. És a szöveg elhelyezésében nincs semmi esetlegesség, semmi szeszély, szigorúan a kompozícióhoz tartozik ez is és ellenállhatatlanul támad ránk.

Tanítványai is megérdemlik, hogy ideírjuk nevüket, amelyekkel egyre gyakrabban találkozunk már az utcán is: **Brünnér László**, **Wertheimer Zoltán**, **Nemes György**, **Nagy Sándor**, **Kálmán Klára**, **Révész Imre**, **Radó György**. Ők tökéletesen átveszik mesterük erényeit, aki kiváló pedagógusnak bizonyul.

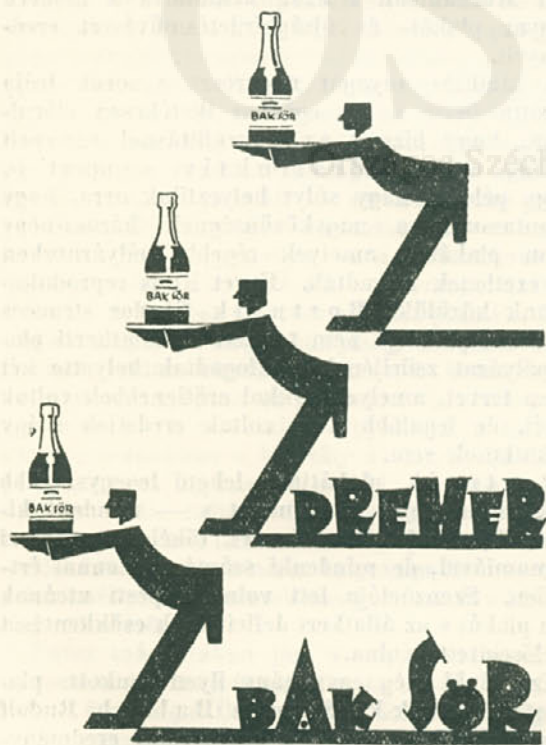
B e r é n y R ó b e r t a másik úttörő. Ő is, mint Bortnyik, gazdag festői mult után jutott el a plakáthoz és művészi fejlődésének minden eredményét átvitte ide is. De míg Bortnyiknál a »Neue Sachlicheit« törvényei érvényesülnek gyakorlatilag, nála minden plakát egy szellemes ötletből születik. Ötletességen és szellemességen túl művészig is teljes értékűek. Hatásuk tehát mindig kellemes. Stilizált figuráinak meleg humora is felejthetetlen.

T á b o r J á n o s valamennyi plakátján is ott van a témából szorosan fejlesztett frappáns ötlet. Ő kitünő tipografus is, aki játékosan tud bánni a betűkkel. Milyen bravurosak például a Modiano «o» betűiből rajzolt billiárdgolyók. És milyen hatásos ezen a plakáton a dekoratív foltelosztás, a billiárdposztó nagy zöld mezője megfogja mindenki szemét s a dákó elvezet a fontos szóhoz.

Ez a három művész jelöli azt az irányt, amerre az új magyar plakátnak fejlődnie kell, hogy az önálló magyar plakátstílus kialakuljon. Ez a magyar ipar és kereskedelem nagyon fontos érdeke.

Mert pillanatra se gondolja senki, hogy az itt felállított követelmények elméleti elgondolásból származnak. Az új plakát törvényeit könyörtelen gazdasági és pszichológiai szabályok diktálják, amelyek akaratukat már keresztül is vitték tőlünk nyugatra mindenütt Európában s legelső sorban Amerikában.

Amerikában ismerték fel legelőször a modern reklám hatalmát s ma az egész amerikai gazdasági élet az elképzelhetetlenül kifejlesztett és tekintélyre emelt reklámra van építve. Sőt az Amerikában nagyra nőtt reklámkultúra kifelé is hat, Amerika határain túl is és expanzív erejével amerikanizálja az egész világot.

Tervezte: Körner József.

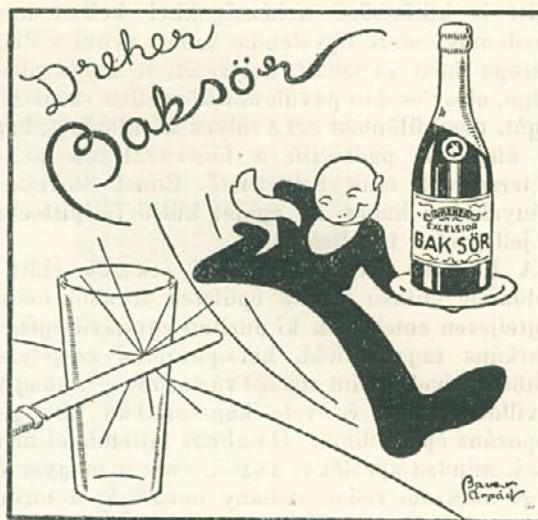
S Amerikában tanulhatjuk meg azt is, hogy még a plakátnál is fontosabb és nagyobb erejű az újsághirdetés. Kiállításunkon is erre helyeztük a nagyobb súlyt. 30—40 plakát mellett többszáz újsághirdetés-tervet állítottunk ki, rajzot, tipografiai tervet s a kettőt együtt. Ezen a téren nálunk talán még nagyobb a kultúrátlan-ság, mint a plakátok terén.

A követelmények nagyjából itt is ugyanazok. Újjá kell születnie az újsághirdetésnek is, hogy az újságok lázas-gyors olvasása közben is meg-ragadjon. Nem kell benne megírni a hirdető esaládfáját, helyette nagy fehér és fekete foltok — művészi megkomponálásban — s lehető kevés szöveg.

Ezt a munkát is igazi művészekre kell bízni. Csak azok érthetnek hozzá.

Az Est hirdetéstervező osztálya évek óta folytatja már a haret a művészi újsághirdetésért s ennek a harenak legnagyobb eredménye nem is az, amit az Iparművészeti Főiskola igazgatója állapított meg nemrég, hogy egyre kevesebb rossz hirdetést lát, — ez csak a lassú, lépésről-lépésre történő előnyomulás eredménye — hanem a legfontosabb az a nagy hódítás, hogy egész sereg tehetséges fiatal művész csatlakozott már ehhez a munkához.

Tábor János ezen a téren is elsőrangú eredményeket mutatott. Byssz Róbert száz kiállított hirdetésterven könnyelműen pazarolta a pompás humorú karikaturista és illusztrátor rajzötleit.

Tervezte: Bauer Árpád.

És a többiek: Kner Albert, Körner József, megint Bortnyikék, Schubert Ernő, Irsay és tehetséges nyomdászok: Kettinger Antal, Mayer József, Menzer Aladár, Kondor Árpád aztán az Iparművészeti növendékei: Németh, Török, Bayer,

Nagyszerűen felkészült gárda vár itt arra, hogy a hirdetők belássák: saját jól felfogott érdekük, hogy a szakértő művészre bízzák magukat s ne ijedjenek meg egy a sablontól eltérő szótól vagy vonaltól.

A BARCELONAI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR PAVILLONJA

Írta: SCHÄFER FERENC

kikötő fölött örökdő Montjuichh egy nyúlványait népesítik be a kiállítás hatalmas építményei, akkora területen, a mely négy-szerese a mi városligetünknek. A változatos felszínű területnek csaknem a tetején, az óriási méretű

Stadionhoz vezető Avenida de las Naciones mentén terül el a Pabellon International nagy fesztávolságú esarnoka háromszáz méter hosszúságban és nyolevan méter szélességgel. Ennek az óriási gépesarnokszerű, összefüggő belsővel bíró és igénytelen külső megjelenésű épületkomplexumnak

alsó befejezése, súlypontja a magyar pavillon. Ennek a belső és külső kiképzését bízta a M. Orsz. Képzőművészeti Tanács két építészre, Györgyi Dénesre, a M. kir. Iparművészeti Iskola tanárára és Menyhért Miklósrá.

A főadat lényege az volt, hogy az építészeknek szigorúan alkalmazkodniok kellett a spanyolok által megépített raktárszerű óriási épületkolosszus teljes épületrendszeréhez, annak szerkezeteihez, továbbá a már felépített alapokhoz, pillérrendszerekhez stb.

Az építészek így csak az épület külsejénél alkothattak önálló ízü architektúrát, mely kulisszaszerűen veszi körül a spanyol épületnek rendszerét.